

אל מנהלי אגפי/מחלקות רישוי עסקים

שלום רב,

הנדון: נגישות לאנשים עם מוגבלות כחלק מרישיון העסק

מדינת ישראל עוברת מהפיכה ביחסה אל אנשים עם מוגבלות, הכולל מהלך של התאמת המרחב הציבורי עבורם. זאת כדי שכל אדם, ללא קשר ליכולותיו ומוגבלותו, יוכל ליהנות מהשירותים הניתנים על-ידי כל גוף, באופן שוויוני, עצמאי, בטיחותי ומכובד.

כדי שהשירות לציבור יהיה נגיש לאנשים עם מוגבלות, קבע המחוקק כי בתיעסק ומקום בו ניתן שירות לציבור, לפי קביעת החוק והתקנות, יהיה חייב לבצע התאמות נגישות, המפורטות בתקנות הנגישות של חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות וחוק התכנון והבניה.

על מנת לוודא כי התאמות הנגישות אכן מבוצעות בבתי העסק, קבע המחוקק כי בתהליך הוצאת רישיון לבית עסק או חידוש, יידרש בעל העסק להראות כי העסק עומד בדרישות התקנות¹. זאת באמצעות היעדרות בתורשי נגישות, אשר ימלאו חוות דעת בטפסים המיועדים לכך.

הרשות נדרשת לוודא את קיום דרישות הנגישות במסגרת ההליך הרגיל של מתן רישיון עסק או חידוש. נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות במשרד המשפטים מתכוונת לעקוב אחר יישום הנוהל והדרישות ברשויות רישוי העסקים, החל בסוף 2013.

לוחות הזמנים להגשת בתי העסק משתנים בהתאם לגיל הבניין בו מצוי בית העסק:

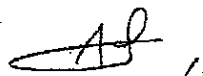
1. בתי עסק המצויים בבניין חדש (שההיתר לבנייתו ניתן החל ב 1 באוגוסט 2009) חייבים להיות נגישים באופן מלא מרגע פתיחתם.

2. בתי עסק המצויים בבניין קיים (שההיתר לבנייתו ניתן לפני ה 1 באוגוסט 2009) חייבים לבצע התאמות נגישות באופן הדרגתי, לפי לוחות זמנים. לוחות זמנים אלה מוגדרים בתקנות הנגישות לפי חוק שוויון זכויות. תפקיד מערך רישוי עסקים הוא לוודא כי בבית העסק בוצעו התאמות הנגישות שהיה חובה לבצע עד לתאריך מתן הרישיון או חידוש.

מצורפים:

1. דברי הסבר מפורטים לתהליך מתן או חידוש רישיון לעסק החייב בביצוע התאמות הנגשה. עמודים 1-7

2. טופס מתן/חידוש רישיון עסק בבניין ציבורי. עמודים 1-3

נציב שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות
משרד המשפטים

בכבוד רב,

מנהל אגף רישוי עסקים ואתרי רחצה
משרד הפנים

¹למען הסר ספק, קבלת פטור לפי הוראות התקנות מהווה גם היא עמידה בדרישות התקנות.

רישוי של עסקים החייבים בהתאמות נגישות: דברי הסבר

בתי עסק בהם ניתן שירות לציבור, צריכים להיות נגישים לאנשים עם מוגבלות, בהתאם לחוק. על-מנת להבטיח זאת, נדרשים בתי העסק להראות, גם במסגרת הליך קבלת רישיון עסק או חידושו כי מתקיימות בהם התאמות הנגישות.

על הרשות המקומית לבחון על ידי מורשה נגישות מטעמה, אם העסק המגיש בקשה לקבלת רישיון עסק או לחידושו, עומד בדרישות הנגישות בהתאם לחוק. הרשות רשאית להיעזר במקרים המתאימים בחוות דעת של מורשה נגישות מטעם בית העסק, המוכיחה את קיום התאמות הנגישות. חוות הדעת מתייחסת לדרישות הנגישות, שעל בית העסק לעמוד בהן לפי החוקים והתקנות השונים. חוות הדעת צריכה להיבחן על ידי מורשה נגישות מטעם הרשות. בהסתמך עליה רשאית הרשות המקומית להעניק לעסק רישיון עסק או לחדשו, לפי העניין.

מאמר זה מתאר את ההליך לרישוי עסק החייב בנגישות לפי סעיפים 8 א – 8 ג לחוק רישוי עסקים התשכ"ח – 1968. המאמר עוסק בנושאים הבאים:

- על מי חל ההליך?
- מה בוחנת חוות הדעת של מורשה הנגישות?
- הנחיות לרשות המקומית
- הנחיות למורשה נגישות למילוי טופס ביקורת נגישות בעסקים

על מי חל ההליך?

הליך הרישוי חל על העסקים שלהלן:

1. מקומות שניתן בהם שירות לציבור או שיש בהם קבלת קהל (כגון קניון, חנות, חניון ציבורי או מסעדה).
2. במפעל, בית מלאכה או מקום עבודה אחר (בבניין קיים או חדש), חל הליך זה רק על האזור אליו מגיעים לקוחות.

מה בוחנת חוות הדעת?

חוות הדעת צריכה לבחון האם בוצעו התאמות הנגישות וההוראות בהן חייב העסק עד למועד מתן הרישוי או חידושו.

עסק בבניין חדש¹ יש לבדוק לפי תקנות הנגישות לבניין חדש [תקנות התכנון והבנייה (בקשה להיתר, תנאיו ואגרות), תש"ל-1970, תוספת שנייה, חלק ח'1, פרק א': בניין ציבורי חדש].

עסק בבניין קיים² יש לבדוק לפי תקנות הנגישות לבניין קיים [תקנות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות (התאמות נגישות למקום ציבורי שהוא בניין קיים), תשע"ב-2011]. זאת גם אם העסק עצמו – חדש.

ב 25 באוקטובר, 2013 נכנסות לתוקף גם תקנות נגישות השירות³, שבהן גם הוראות לגבי תכנון פנים, ריהוט ושירות, וכן התאמות עבור אנשים עם מוגבלות ראייה, שמיעה, שכלית ונפשית. גם לתקנות אלה יש צורך להתייחס בחוות הדעת.

1 בנין שההיתר להקמתו ניתן לאחר 1.8.2009

2 בנין שההיתר להקמתו ניתן לפני 1.8.2009

3 תקנות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות (התאמות נגישות לשירות), התשע"ג - 2013

אם מדובר בעסק קטן, אפשר להסתפק בדרך כלל בבדיקת העסק לפי חוברת הנחיות הנגשת עסק קטן שהוציאה נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות⁴.

עסק קטן הוא עסק ששטחו עד 100 מ"ר. אם העסק הוא בית אוכל, כדי להיחשב לעסק קטן - שטח ההסעדה שבו לא יעלה על 25 מ"ר. במקרה זה בעל העסק רשאי לבדוק את העסק בעצמו בהתאם לדפי ההנחיות שבחוברת, ויבצע את הנדרש כך שיוכל להצהיר שעומד בדרישות. הרשות באמצעות המורשה מטעמה תוודא את נגישות העסק בפועל.

⁴ את החוברת בעברית ובערבית ניתן להוריד על-ידי חיפוש "איך להנגיש" במנוע חיפוש באינטרנט ושם באתר "שער המידע לנגישות" תחת "מדריכים", או ישירות בכתובת:
<http://index.justice.gov.il/Units/NetzivutShivyon/MercazHameidaLenegishut/TfasimUmachshevonim/Pages/madrachim.aspx>

הנחיות לרשות המקומית

הרשות נדרשת לוודא את קיום דרישות הנגישות במסגרת ההליך הרגיל של מתן רישיון עסק או חידושו. נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות במשרד המשפטים מתכוונת לעקוב אחר יישום הנהל והדרישות ברשויות רישוי העסקים, החל בסוף 2013.

רשות הרישוי מקבלת את החלטתה על סמך המידע שבידיה, לרבות חוות הדעת של מורשה הנגישות, המופיעה בטופס ביקורת נגישות בעסקים. את ההחלטה יש לציין בחלק ה' של הטופס.

החלטת הרשות:

כאשר חוות דעת המורשה חיובית, כלומר, המורשה מאשר עמידה בדרישות התקנות - הרשות רשאית לתת את רישיון העסק.

כאשר יש התאמות נגישות שמועד ביצוען טרם הגיע

התייחסות מיוחדת נדרשת לעסק בבניין קיים, אשר יש התאמות נגישות שמועד ביצוען טרם הגיע ועליו לבצען בעתיד (כמפורט בטופס חוות הדעת של מורשה הנגישות עבור בניין קיים, חלק ב', סעיף 2, טבלה 2). במקרה זה, רשאית הרשות לתת רישיון עסק, אך עליה להוסיף את הדרישה לביצוע ההתאמות הנדרשות כתנאי לרישיון העסק. כמו כן, יש להגביל את תאריך רישיון העסק למועד האחרון לביצוע התאמות נגישות אלה.

כאשר חוות דעת המורשה שלילית

עבור עסק בבניין חדש - לא ניתן לתת רישיון לעסק וגם לא ניתן לתת היתר זמני, עד שיושלמו התאמות הנגישות הנדרשות (ותתקבל חוות דעת חיובית).

עבור עסק בבניין קיים - ניתן לתת היתר זמני פעם אחת בלבד לשנה, שאותו ניתן להאריך בנסיבות מיוחדות בחצי שנה נוספת ולא יותר מכך.

טפסי חוות הדעת אינם כוללים התייחסות להיתר זמני. רשות מקומית המעוניינת בכך, יכולה להוסיף התייחסות זו לטופס חוות הדעת לגבי בניין קיים בלבד.

עסק הנמצא בבנין קיים שאינו נגיש

מקרה הדורש תשומת לב מיוחדת הוא מקרה שבו:

עסק טעון רישוי מצוי בבנין קיים שבו אין נגישות רציפה מפתח הבנין ועד לפתח העסק, כאשר האחריות לביצוע התאמות אלה אינה חלה עליו אלא על בעל הבנין.

במקרה זה לא יימנע מתן רישיון לעסק או חידושו, אם מתקיימים התנאים הבאים:

1. לפי חוות דעת המורשה, העסק עמד בכל הוראות הנגישות החלות עליו.
2. טבלה מס' 3 בטופס ביקורת נגישות בעסקים הועברה לבעל הבנין, ובעל העסק חתם על האישור שבסעיף 2ג'.

פטורים

בתקנות הנגישות השונות נקבעו פטורים, התנאים לכך ומי מאשר אותם. כל פטור מביצוע התאמת נגישות שקיבל העסק, צריך לבוא לידי ביטוי בחוות הדעת של מורשה הנגישות. יובהר כי בהליך חוות הדעת, יכול מורשה הנגישות לאשר פטור בבנין קיים כמשמעו בתקנות הנגישות לבנין קיים [תקנות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות (התאמות נגישות למקום ציבורי שהוא בנין קיים), תשע"ב-2011], אם הדבר בסמכותו, ובהתאם להנחיות תקנות הנגישות.

הנחיות למורשה נגישות למילוי חוות הדעת

1. טופס חוות הדעת מתייחס הן לעסקים בבניין ציבורי קיים והן לעסקים בבניין ציבורי חדש. המורשה נדרש, כבר בחלק א של הטופס, לציין באיזה סוג של בניין מדובר. לאורך הטופס מצוין סוג הבניין שביחס אליו יש למלא כל חלק בטופס.
2. יובהר כי הוצאת פטור כדיון, תחשב כקיום הוראות התקנות הרלבנטיות.

לגבי עסק בבניין קיים בלבד:

- א. בעל עסק שיש לו 5 עסקים לפחות שפועלים בבנין קיים רשאי להגיש כל אחד מהעסקים לפי לוחות הזמנים שחלים על מי שאחראי להנגשת 5 בניינים לפחות (בתקנות הנגישות לבנין קיים). זאת בין אם עסקים אלה ממוקמים ברשויות שונות או נמצאים כולם באותה רשות מקומית. במקרה שהעסקים ממוקמים במספר רשויות, בעל העסק יצרף לבקשה לרישיון עסק או חידושו את רשימת כל הבניינים הקיימים שהוא אחראי להנגשתם. ברשימה יש לפרט את הבניינים השונים ולוחות הזמנים לסיום הנגשתם, לרבות העסק נשוא הבקשה⁵. בנוסף, רשאית רשות הרישוי שבה נדונה בקשה למתן או חידוש רישיון, לדרוש מבעל העסק שיוכיח כי אכן יש לו עסקים נוספים בבניינים קיימים ברשויות אחרות.
 - ב. טבלה מס' 3 בטופס (סעיף 2ג' בטופס) והאישור לפי סעיף 3 נועדו לאפשר מתן או חידוש רישיון גם במקרים בהם לא קיימת רציפות נגישות עד לפתח בית העסק. זהו מקרה בו עסק טעון רישוי מצוי בבנין קיים שבו אין נגישות רציפה מפתח הבניין ועד לפתח העסק והאחריות לביצוע התאמות הנגישות היא על בעל הבניין. כגון מקרה של בית עסק השוכר חלל בקומה שנייה של בנין שבו רק מדרגות ואין מעלית. לפי תקנות הנגישות לבניין קיים, את המעלית על בעל הבניין להתקין ולא על העסק.
- לאחר מילוי טבלה מס' 3, על בעל העסק להעביר, בכתב, העתק מטבלה מס' 3, למי שחייב בביצוע התאמות הנגישות המפורטות בה, ולדרוש ממנו את ביצוען.

⁵ עוד על הרשימה ראו במאמר העוסק בלוחות זמנים להנגשת מבנים שבאחריות גופים פרטיים, בכתובת: <http://index.justice.gov.il/Units/NetzivutShivyon/MercazHameidaLenegishut/Pages/default.aspx>

על כך יצהיר בסעיף 2ג' בטופס. אם העסק עצמו עומד בכל דרישות הנגישות החלות עליו, אין להתנות את מתן הרישיון לעסק בהתקנת המעלית (תקנה 15 (ג) בתקנות הנגישות לבניין קיים⁶).

פרטים נוספים ומידע עדכני בנושאי נגישות, ניתן למצוא במרכז המידע לנגישות של נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, בכתובת:
<http://index.justice.gov.il/Units/NetzivutShivyon/MercazHameidaLenegishut/Pages/default.aspx>

⁶ מקרה מסוג זה מפורט בתקנה 15 לתקנות שוויון זכויות תקנות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות (התאמות נגישות למקום ציבורי שהוא בניין קיים), תשע"ב-2011. להלן נוסח תקנה 15:

(ג) יראו מקום בבניין קיים שהוא עסק טעון רישוי כמשמעותו בחוק רישוי עסקים, התשכ"ח-1968 (להלן – חוק רישוי עסקים), שהתקיימו לגביו המפורטים להלן, כמקום שמתקיימת בו נגישות לפי תקנות אלה לצורך מתן רישיון, או היתר לפי סעיף 8(ב) לחוק רישוי עסקים:

- (1) הושלמו בו דרישות תקנות אלה, שהיתה חובה להשלימן עד ערב מתן חוות דעת לפי סעיף 8(ב) לחוק רישוי עסקים, לפי לוחות הזמנים שבתקנות 7 או 8, לפי העניין;
- (2) חוות הדעת האמורה בפסקה (1) הכילה התייחסות להתאמות נגישות נוספות הנדרשות בבניין הקיים, ככל שנדרשות, כתנאי להשלמת רצף הנגישות מפתח הבניין הקיים עד לפתח העסק טעון הרישוי האמור שנמצא בבניין (להלן – התאמות הנגישות הנוספות);
- (3) החייב בביצוע נגישות לגבי העסק טעון הרישוי העביר את רשימת התאמות הנגישות הנוספות לחייב בביצוע נגישות, ודרש ממנו לבצען.

אל: רשות רישוי עסקים _____ [שם הרשות המקומית]

הנדון: חוות דעת מורשה נגישות
לפי סעיף 8(ב) לחוק רישוי עסקים, התשכ"ח-1968, לצורך מתן/חידוש רישיון עסק

חלק א' - פרטי העסק

מס' תיק/בקשה לרישיון עסק _____

רחוב	מספר בית	כניסה	קומה	שם מרכז מסחרי	מספר נכס ¹	טלפון
------	----------	-------	------	---------------	-----------------------	-------

יישוב: _____

שם העסק: _____ שם בעל העסק: _____ ת.ז./ח.פ. _____

מעמד בעל העסק בנכס: בעלים/שוכר הנכס²

העסק נמצא בבניין ציבורי קיים³ / חדש⁴ (מחקו את המיותר)

ההליך: בקשה לרישיון עסק/ חידוש רישיון עסק (מחקו את המיותר)

חלק ב' - פרטי מורשה נגישות

1. פרטי מורשה הנגישות

שם המורשה:	מספר ת.ז.:
מס' רישום בפנקס הרשם:	שם הפנקס:
כתובת:	
מספר טלפון:	כתובת דואר אלקטרוני:

¹ לפי רישומי הרשות המקומית

² מחקו את המיותר

³ בנין שההיתר להקמתו ניתן לפני 1.8.2009

⁴ בנין שההיתר להקמתו ניתן לאחר 1.8.2009

חלק ג' - חוות הדעת של מורשה הנגישות

א. עבור עסק הנמצא בבניין ציבורי קיים⁵ או חדש⁶:
טבלה מס' 1 – התאמות נגישות ו/או הוראות נוספות בתקנות, שהיה צריך לבצע בעסק עד למועד מתן חוות הדעת, ולא בוצעו:

טור א'	טור ב'	טור ג'	טור ד'
מס' סידורי	התאמות הנגישות והוראות שהיה על בעל העסק לבצע <u>עד</u> מועד הבדיקה של המורשה, אשר <u>לא</u> בוצעו	מס' הסעיף בתקנות	האם קיים פטור מביצוע התאמת נגישות [סיבת הפטור והסעיף בתקנות]

ב. עבור עסק הנמצא בבניין ציבורי קיים⁷:
טבלה מס' 2 – התאמות נגישות נוספות שיש לבצע בעסק בעתיד שמועד השלמתן לא הגיע:

טור א'	טור ב'	טור ג'	טור ד'	טור ה'
מס' סידורי	התאמות נגישות לפי התקנות שעל בעל העסק לבצע בעתיד. (בסעיף זה יש לפרט התאמות נגישות שהמועד הסופי לביצוען <u>טרם</u> הגיע, והן <u>לא</u> בוצעו)	מס' הסעיף בתקנות	האם קיים פטור מביצוע התאמת נגישות [סיבת הפטור והסעיף בתקנות]	המועד לביצוע ההוראות לפי התקנות

ג. עבור עסק הנמצא בבניין ציבורי קיים⁸:
טבלה מס' 3 – התאמות נגישות הנדרשות להשלמת רצף הנגישות מפתח העסק ועד לפתח הבנין שביצוען אינו באחריות בעל העסק

מס' סידורי	התאמות נגישות נוספות לפי התקנות, הנדרשות להשלמת רצף הנגישות מפתח העסק ועד לפתח הבנין בו מצוי העסק, ולא בוצעו. ההתאמות המפורטות כאן אינן באחריות בעל העסק ואי ביצוען אינו מונע מתן אישור עסק	מס' הסעיף בתקנות

אישור בעל העסק לצורך טבלה מס' 3

אני הח"מ, _____, בעל העסק שפרטיו מופיעים בחלק א' לעיל, מצהיר בזאת שהעברתי לחייב בביצוע נגישות את רשימת התאמות הנגישות הנוספות, המפורטות בטבלה מס' 3, ודרשתי ממנו לבצען.

תאריך

חתימה

⁵ יש למלא טבלה זו רק אם העסק מצוי בבניין קיים. עבור בניין חדש יש לרשום בטבלה – לא רלוונטי
⁶ בנין שההיתר להקמתו ניתן לאחר 1.8.2009

⁷ יש למלא טבלה זו רק אם העסק מצוי בבניין קיים. עבור בניין חדש יש לרשום בטבלה – לא רלוונטי
⁸ יש למלא טבלה זו רק אם העסק מצוי בבניין קיים. עבור בניין חדש יש לרשום בטבלה – לא רלוונטי

2. סיכום חוות הדעת של מורשה הנגישות:

האם בוצעו בעסק כל התאמות הנגישות וההוראות החלות עליו לפי התקנות?

כן

בנוסף, לגבי עסק בבנין ציבורי קיים - יש לבצע בעתיד את התאמות הנגישות המפורטות

בטבלה מס' 2 (בחלק ג'), עד למועדים המצוינים בטבלה.

לא; ההשלמות הנדרשות מפורטות בטבלה מס' 1 (בחלק ג').

הערות: _____

תאריך _____

חתימת מורשה הנגישות _____

חלק ד' - החלטת רשות הרישוי לעניין נגישות בלבד

3. מתן/חידוש רישיון עסק⁹ - יש לבחור חלופה אחת מבין השלוש המפורטות להלן:

חלופה	לפי חוות דעת מורשה הנגישות, בוצעו בעסק התאמות הנגישות וההוראות לפי התקנות:	החלטת רשות הרישוי
א	☐ כן	☐ ניתן לתת/לחדש רישיון עסק בכל שנוגע לנגישות, מאחר שלפי חוות הדעת של מורשה הנגישות, בוצעו התאמות הנגישות וההוראות הנדרשות לפי התקנות. בנוסף , לגבי עסק בבנין ציבורי קיים - אין לפי טבלה מס' 2 (בחלק ג') התאמות נגישות נוספות שיש לבצע בעתיד
ב	☐ כן	☐ ניתן לתת/לחדש רישיון עסק בכל שנוגע לנגישות, מאחר שלפי חוות הדעת של מורשה הנגישות, בוצעו התאמות הנגישות וההוראות הנדרשות לפי התקנות. ☐ בנוסף , תוקף רישיון העסק ניתן/מוארך בזאת עד לתאריך _____ עד למועד זה יושלם ביצוע התאמות הנגישות המפורטות בטבלה מס' 2 (בחלק ג').
ג	☐ לא	☐ לא ניתן לתת/לחדש רישיון עסק עקב אי ביצוע התאמות הנגישות כמפורט ב: ☐ טבלה מס' 1 (בחלק ג') ☐ מסיבות אחרות כמפורט להלן: _____

תאריך _____

חתימה וחותמת _____

תפקיד _____

שם _____

⁹ בסעיף זה יש, לפי העניין, למלא את החסר, לסמן את החלופה הנכונה או למחוק את המיותר.